

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

Articulus VII. Secundum qualem valorem facienda est rei restitutio?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

ARTICVLVS SEPTIMVS.

Secundum qualem valorem facienda est rei restitutio?

367 **Q**uæstio multipliciter agitari potest. Primò dānificāsti alterum destruendo rem mille florenorum, at tu ex invincibili errore æstimas non valere ultra centum Florenos, quæritur an debeas restituere secundum valorem verum, vel sufficiat restitutio secundum valorem erroneum inculpabilem. Secundò destruxisti, aut furatus es hinnulum valentem decem aureos, qui spectatâ spe futuri eventûs deductis expensis valuisset aureos centum. Tertiò, furatus es equum, eumque vendidisti florenis centum nec plus pro tunc valentem, at Dominus eum servasset in tempus, quo valuisset centum quinquaginta; vel e contra Dominus vendidisset illum priore tempore nempe quo valuisset centum, quam nunc fur vendidit 150. Quæritur ergo secundum cuius temporis valorem fieri debeat restitutio; est autem valor rei alius intrinsecus, qui re accrescente crescit, ut dum equus fit ex hinnulo: alius rei extrinsecus major, aut minor taxatus ex circumstantiis, proinde variabilis (de quo vide n. 230.) E, g. triticum Mense Januario valet flo-

renis duobus, Mense Maio semi tertio, Augusto duobus florenis, interea triticum furto sublatum est absumptum mense, quo valebat florenis duobus, in his & similibus decidendum est, secundum cuius temporis valorem res destructa, aut vendita à fure est restituenda, vel verò utrum præcisè attendendum sit ad damnum injustâ actione illatum.

Triplex est Sententia. Prima Bonacin. *de contr. Disp. 1. q. 3. p. 11. n. 5.* obligat solum ad valorem temporis, quo rem Dominus vendidisset, aut absumpsisset. Secunda Navarri in *summa c. 17. num. 26.* quam probabilem censet Lugo *Disp. 18 n. 12.* vult restituendum summum valorem, sive is intrinsecus, sive extrinsecus, quem res habuit tempore intermedio, quia hoc tempore res extans manet sub Dominio Domini, ergo eidem accrescit pretium sive extrinsecum sive intrinsecum. Tertia sententia Lessij *L. 2. c. 12. dub. 16.* Molin. *Disp. 725.* Vasq. fundat quantitatem restitutionis non in valore, quem res habuit, sed in damno, quod injusta acceptio aut detentio infert Domino, quam sententiam censet verissimam Lugo; manet tamen inquit diffi-

culpas, utrum illatum damnum etiam sic taxandum ex valore rei habito.

368. Dico Primò destruens rem alienam valentem mille, quam ipse per errorem inculpabilem æstimat centum, ita, ut nec dubitet de majore valore, satisfacit restituendo centum, *Esparza hic q. 34. Art. 5. Haunold. tract. 2 n. 221. contra Lugo Disp. 8. n. 63. Gormaz Disp. 15. n. 807. Probatur: radix restitutionis hic adæquata est injusta formaliter damnificatio, atqui secundum excessum invincibiliter ignoratum damnificatio non est formaliter injusta sive imputabilis.*

Dices ad actionem externam graviter injuriosam sequitur obligatio gravis reparandi totum damnum inde secutum, licet ignoretur: sicut qui est in mora culpabili restituendi, tenetur casus etiam fortuitos, & improvisos reparare. Secundò cum Palavicino projiciens rem in mare credens esse parvi valoris intendit projicere totum, quodcumque illud esset, sic autem projiciens se debet obligare ad restituendum totum, etsi ipse non æstimaverit superare valorem grossi,

Respondeo ad primum negando assertum, obligatio enim commensuranda est injuriæ præcognitæ. Ad Instantiam est disparitas, quod ex natura contractûs creditor habeat jus, ut indemnus servetur, unde debitor morosus in solvendo scienter exponit periculo creditorem, proinde est voluntaria causa totius damni.

Ad secundum nego majorem (aliàs ut arguit Haunold. deberet restituere totum, licet invincibiliter non esset reus

culpæ etiam levis) sed vult projicere, ac nocere secundum quantitatem præcognitam.

369. Dico secundò quando res ablata habet augmentum intrinsecum in manu furis, etsi apud Dominum nunquam fuisset in tanto accremento. E. g. ex vitulo non fuisset factus bos, fur tenetur restituere secundum valorem summum, seu in optimo statu, si eam in hoc absumit, aut vendit, etsi Dominus etiam in hoc statu non absumpsisset, aut non vendidisset, *Lugo Disp. 18. n. 119. Laym. Less. Probatur: quia totum accrementum detractis expensis & operis est Domini, ergo est restituenda Domino secundum valorem habitum tempore absumptionis &c.*

Dico tertio, & complector rem totam distinguendo triplex tempus primum quando res valet tres florenos: secundum quo valet quatuor; tertium quo decrevit ad pretium minus primo. Hoc posito diligentissimè est advertendum; tum ad tempus, quo fur rem alienam absumit, aut vendit &c. tum ad tempus, quo Dominus rem suam absumpsisset, vel vendidisset &c. si fur consumit primo tempore, & eodem Dominus absumpsisset, obligatur solùm valorem ejus temporis reddere, quia plus non nocuit, nocuisset verò in summo valore; si Dominus intermedio tempore vendidisset, & ideo debet restituere secundum summum valorem. At si Dominus destruxisset rem tertio tempore, quo res reducta est ad pretium minimum, debet restituere pretium primi temporis, quo eam accepit, aut rem similem æqualis bonitatis, quia in tanto, & non plus abfuit, si fur eam vendat, aut absumat
secun-

secundo tempore, valor hujus temporis est compensandus, etsi Dominus illam alio tempore distraxisset, quia res tempore facta à fure venditionis &c. fuit Domini, ergo eam vendendo debet ejus loco dare valorem, quem tunc habet, si enim tunc vellet à furto liberari, deberet rem extantem secundum valorem tam intrinsecum quam extrinsecum restituere, ergo cum in defectum rei succedat pretium, totum hoc est restituendum, ita ut certum erudit Tambur. *L. 8. Dec. tract. 3. c. 2. §. 7. à n. 13.* si demum fur rem alienat &c. tempore tertio, quam Dominus absumpsisset primo, pretium temporis primi est rei subrogandum, temporis verò tertij si hoc eodem tempore alienasset Dominus, quia sicut pretium in primo casu crevit Domino, ita

decrevit eidem in tertio, supponitur enim extare impermixta, consequenter manere in Dominio Domini.

Quando foret dubium, quo tempore Dominus se spoliasset re suâ, quaeritur, secundum cujus temporis valorem fur debeat satisfacere? Respondeo etsi communis sententia cum Less. *n. 109.* post Vasq. obliget ad valorem status optimi, quia inquit, in dubio est melior conditio innocentis; est tamen tuta opinio Lugo *n. 133.* Molin. *n. 8.* satisfieri restitutione valoris minoris summo propter incertitudinem, hæc enim minuit pretium, ergo pro ratione dubij ex circumstantijs prudenter pensatis valor restitutionis debet definiri. Argumentum adversariorum procedit, quando res est indivisibilis, secus in divisibili.

ARTICVLVS OCTAVVS.

Plura deciduntur quæsitæ de restitutionis obligatione.

370. **Q**uæres primò an fur rem furtivam destruens, aut absumens paulo post perituram apud Dominum teneatur restituere? Respondeo primò, quando culpâ furis res perit, obligatur restituere, etsi certo, injustè tamen periisset apud Dominum E. g. injustâ hostili incurfione &c. est communis cum Dicast. *L. 2. tract. 2. Disput. 2. dub. 4. n. 75.* Ratio fur præveniens aliorum injustitiam in se transfert

onus restitutionis ab illis subeundum per *num. 329.*

Respondeo secundo datum responsum valere etsi apud Dominum peritura fuisset fortuitò E. g. incendio &c. quando publicè adhuc ignoratur illud casuale periculum, Molin. *Disput. 726.* Lugo *Disput. 19. num. 76. §. 143.* Ratio: quod, quamdiu ignoratur periculum habeat pretium idem, quod haberet sine eo, ergo sicut emptor rei cum ignoran-

tia